

§ 195

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle hä- tämajoituksen järjestämistä koskevista toimenpiteistä

HEL 2016-002473 T 03 01 02

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Jäsen Saku Etholen teki asiassa seuraavan pöydällepanoehdotuksen:
"Ehdotan, että asia jätetään tämän kokouksen osalta pöydälle, koska
kyseessä on laaja lausunto, johon haluaisin vielä perehtyä lisää puolu-
een valtuustoryhmänkin kanssa."

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Karri Välimäki, johtava lakimies, puhelin: 310 43970
karri.valimaki(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan
lausunnon hätämajoitusta koskevista toimenpiteistä:

"Sosiaali- ja terveyslautakunta myönsi 29.11.2016 (§ 297) avustuksia
järjestöille niiden vuoden 2017 toimintaan. Samassa yhteydessä lauta-
kunta osoitti virastopäällikön (1.6.2017 lukien toimialajohtaja) erikseen
päättäväksi avustuksiksi enintään 100 000 euroa vuoden 2017 aikana
mahdollisesti ilmenevän yllättävän ja merkittävän sosiaali- tai tervey-
songelman hoitamiseen. Virastopäällikkö kohdensi tämän rahoituksen
kahteen hätämajoituksen järjestämistä koskevaan avustukseen. Viras-
topäällikkö myönsi 27.12.2016 (§ 196) Refuhome ry:lle 5 000 euron
avustuksen käytettäväksi kevään 2017 aikana liikkuvan väestön tila-
päistä hätämajoitusta tukevien palvelujen järjestämisen henkilöstökus-
tannuksiin. Virastopäällikkö myönsi 22.3.2017 (§ 73) Helsingin Diako-
nissalaitoksen säätiölle 95 000 euron suuruisen avustuksen käytettä-
väksi 30.1.–15.4.2017 välisenä aikana liikkuvan väestön ja paperitto-
mien henkilöiden hätämajoitukseen.

15.08.2017

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi 11.4.2017 (§ 96) 300 000 euron kohdennuksen vuoden 2017 aikana mahdollisesti ilmenevän yllättävän ja merkittävän sosiaali- tai terveysongelman hoitamiseen varoista, jotka olivat vielä kohdentamatta vuoden 2017 käyttösuunnitelmassa ja tulosbudjeteissa. Toimialajohtaja myönsi 10.7.2017 (§ 41) Vivo ry:lle 76 000 euron avustuksen käytettäväksi liikkuvan väestön ja paperittomien henkilöiden hätmajoituksen järjestämisestä 1.6.–31.12.2017 välisenä aikana viikonloppuoina aiheutuviin kuluihin Hermannin diakoniatalossa sekä viikolla tarvittaviin sijaiskuluihin.

Paperittomat ja asunnottomat henkilöt ja perheet ovat työllistäneet sosiaali- ja kriisipäivystyksen sosiaalipäivystystä talvella 2016–2017 satunnaisesti. Talvella sosiaalipäivystykseen tuli noin 20 yhteydenottoa majoituksen puutteesta olevista henkilöistä ja perheistä, jotka ohjattiin Munkkisaaren tai Hermannin majoitustiloihin.

Hietaniemen palvelukeskuksen asumispäivystyksessä on 52 paikkaa asunnottomien henkilöiden majoittamiseksi. Lisäksi patjapaikoille voidaan tarvittaessa sijoittaa kahdeksan henkilöä. Talviaikana lokakuusta 2016 maaliskuuhun 2017 asumispäivystyksestä ei ole jouduttu kääntymään ketään pois. Jonoa asumispäivystykseen oli, mutta heidätkin on saatu majoitettua samana yönä, kun paikka on vapautunut. Yöpyjien määrien keskiarvo oli loka-joulukuussa 56-57, tammikuussa 51, helmikuussa 39 ja maaliskuussa 48.

Talvella 2016–2017 paperittomille henkilöille ja muun muassa Itä-Euroopan alueelta tulleelle liikkuvalla väestöllä on järjestetty hätmajoituspalveluita yhteistyössä Helsingin Diakonissalaitoksen ja Helsingin seurakuntayhtymän kanssa Munkkisaaren ja Hermannin diakoniatalon majoitustiloissa. Talvella Munkkisaarella yöpyi keskimäärin 100 ja diakoniatalossa 30 ihmistä vuorokaudessa. Ketään ei tarvinnut kääntää pois. Diakoniatalon majoitus on tarkoitettu ensisijaisesti maassa vailla laillista oleskeluoikeutta eläville henkilöille, mutta myös muut majoituksen tarpeessa olevat voivat käyttää paikkaa. Patjamajoituksen lisäksi tarjolla on iltapala, ja päivällä diakoniatalon palvelut ovat kaikkien käytävissä. Niihin kuuluvat edulliset aamiaiset ja lounaat, suihku sekä mahdollisuus pestä vaatteita.

Hermannin diakoniatalon majoitus oli toukokuussa täynnä ja sen käyttäjät olivat lähinnä liikkuvaa väestöä, suomalaisia sekä EU:n ulkopuolelta tulleita henkilöitä. Sosiaalityön etsivän työn työntekijät jalkautuivat Hermannin säännöllisesti ja yhteistyössä diakoniatyön kanssa pyrkivät ohjaamaan muun muassa suomalaisia virallisten palvelujen piiriin.

Hirundo, Kidutettujen kuntoutuskeskus ja Clobal clinic muuttavat Munkkisaareen remontin jälkeen, mahdollisesti elokuussa. Alakerran isoon

tilaan on suunniteltu päiväkeskus sekä liikkuvalla väestölle (Hirundo) että paperittomille henkilöille. Isoa tilaa on mahdollista jakaa huomioiden molemmat ryhmät. Tilaa on myös majoituskapasiteetin kasvattamiseen, jos Hermannin diakoniatalo jää pieneksi.

Kilpailutetut kriisimajoitusta järjestävät palveluntuottajat olivat talvella valmiudessa tuottamaan ostopalveluna tarpeen mukaan nopeasti hätämajoitusta. Tätä ei kuitenkaan talven aikana tarvittu. Paperittomien lapsiperheiden osalta on mahdollisuus etsiä heille asunto kriisimajoituksen työryhmän kautta, mutta sinne ei ole ohjattu yhtään tällaista lapsiperhettä. Myöskään lastensuojelussa ei ole ollut paperittomia asunnottomia lapsiperheitä asiakkaina.

Helsingin kaupunginjohtaja perusti 3.5.2017 turvapaikanhakijoiden ja paperittomien henkilöiden palvelutarpeita koordinoivan työryhmän. Työryhmän tehtävänä on kartoittaa turvapaikan hakijoiden ja paperittomien henkilöiden tuomia haasteita ja palvelutarpeita ja tehdä esityksensä kaupungin yhteisistä linjauksista niihin vastaamiseksi. Lisäksi työryhmän tehtävänä on valmistella asiassa mahdollisesti tarvittavia ohjeita tai esityksiä yhteistyötarpeista muiden kaupunkien, järjestöjen sekä valtion kanssa.

Syksyllä 2017 ovat järjestöavustukset ovat jälleen haettavissa mm. ensi talven hätämajoituksen järjestämiseksi. Tilannetta ja hätämajoitustarpeen kehittymistä seurataan tiivisti yhdessä kaupungin ja muun muassa seurakunnan ja Diakonissalaitoksen kanssa.

Liitteenä numero 1 on eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen 30.5.2017 antama päätös Hätämajoitusta koskeva ohjeistus ja hätämajoituksen järjestäminen. Päätöksen kohdassa 3.3.2 Vähimmäistason turvaaminen Helsingin kaupungin hätämajoitusjärjestelyissä apulaisoikeusasiamies toteaa yhteenvetona (sivu 24): "Helsingin kaupunki on luonut järjestelmän ulkomaalaisten laittomien siirtolaisten perustarpeiden täyttämiseksi. Käytettävissäni olevien tietojen ja selvitysten valossa en voi katsoa, että Helsingin kaupungin toimielimet tai kaupungin viranhaltijat olisivat jättäytyneet passiivisiksi tai toimettomiksi hädänalaisten ihmisten välttämättömään huolenpidon tarpeeseen vastaamisessa.

Terveys ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Hätämajoituksen järjestäminen kohdistuu vähäiseen määrään Helsingissä oleskelevia ulkomaalaisia, mutta se turvaa kaikkein vaikeimmissa asemassa oleville henkilöille Suomen perustuslain 19 §:n 1 momentissa jokaiselle turvatuun oikeuden välttämättömään huolenpitoon, kun he eivät kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa. Tällaisena hätämajoituksen järjestäminen on terveys- ja hyvinvointivaikutuksiltaan merkittävä."

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus edellytti 25.4.2016 (§ 401) päättäessään lausunnon antamisesta eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle hätämajoituksen järjestämisestä koskevien kantelujen johdosta, että apulaisoikeusasiamiehen tehtyä ratkaisunsa kanteluista, hätämajoitusta koskevat kaupungin toimenpiteet viedään kaupunginhallituksen käsittelyyn.

Liitteenä numero 2 on muiden kuin helsinkiläisten tilapäistä majoitusta koskeva 12.12.2016 päivitetty ohje.

Kaupunginkanslia on pyytänyt lausuntoa kaupunginhallitukselle 30.8.2017 mennessä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Karri Välimäki, johtava lakimies, puhelin: 310 43970
karri.valimaki(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös 30.5.2017
- 2 Ohje muiden kuin helsinkiläisten tilapäisestä majoituksesta.doc

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 25.04.2016 § 401

HEL 2016-002473 T 03 01 02

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle hätämajoituksen järjestämistä koskevien kantelujen johdosta seuraavan lausunnon:

Kantelut

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle on tehty kaksi kantelua, joissa arvostellaan Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiston menettelyä hätämajoituksen laiminlyönnistä muille kuin helsinkiläisille. Toisessa kantelussa pyydetään arvioimaan Helsingin kaupungin sisäisen ohjeen

15.08.2017

”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” soveltamista sekä lisäksi arvostellaan Helsingin kaupunkia hätämajoituksen keston rajoittamisesta.

Toisessa kantelussa arvostellaan Helsingin kaupungin sisäisen ohjeen ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” soveltamista. Kantelussa pyydetään tutkimaan, onko Helsingin kaupunki soveltaessaan sisäistä ohjetta ja evätessään rekisteröimättömiltä EU-kansalaisilta pääsyn hätämajoitukseen toiminut perustuslain 19 §:n 1 momentin vastaisesti. Kantelun mukaan Diakonissalaitoksen päiväkeskus Hirundoon saapui torstaina 7.1.2016 yhteensä 14 rekisteröimättömää EU-kansalaista vailla majoitusta. Kantelun mukaan kahdelle henkilölle järjestyi hätämajoitus yksityisessä kodissa, mutta muut joutuivat viettämään yön ulkona. Samat henkilöt olivat palanneet jälleen 8.1.2016 päiväkeskus Hirundoon, jolloin heidät saatiin sijoitettua yksityisten henkilöiden koteihin.

Sosiaali- ja terveystieteiden selitys

Perustuslain 19 §:n 1 mom. mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Säännöksessä on kyse ihmisarvoisen elämän vähimmäistasosta, johon kuuluu mm. terveyden ja elinikänsä säilyttämisen kannalta välttämättömän asumisen järjestäminen jokaiselle. Säännös koskee kaikkia Suomessa oleskelevia henkilöitä.

Sosiaalihuoltolain 12 §:n 1 mom. mukaan jokaisella kunnassa oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu.

Toimeentulotukilain 1 §:n 1 mom. mukaan toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo.

Sosiaali- ja terveysministeriön opas toimeentulotuen soveltajille (2013:4) linjaa toimeentulotuen myöntämisen oleskeluluvattomille ulkomaalaisille siten, että siihen sisältyy vain välttämätön ruokaraha, lääkkeet ja matkakustannukset kotimaahan. Joissakin tapauksissa on kuitenkin yksilöllisen harkinnan perusteella välttämättömää myöntää toimeentulotukea asumiseen tai järjestää tilapäinen majoitus muilla keinoin.

Mikäli henkilön terveys ja turvallisuus ovat vakavassa vaarassa, hänelle järjestetään em. lainsäädännön ja STM:n ohjeen perusteella kiireel-

listä tilapäismajoitusta. Sen tarve arvioidaan pääsääntöisesti sosiaali-päivystyksessä, alueellisissa sosiaalityön tai -ohjauksen toimipisteissä tai järjestöjen toimipisteissä. Palveluja tarvitsevat haastatellaan ja hätä-majoitusta myönnetään yksilöllisen tarveharkinnan perusteella.

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” -ohjetta sovelletaan kolmannen maan kansalaisiin, joilla ei ole pysyvää oleskelulupaa sekä EU/ETA-kansalaisiin, jotka ovat oleskelleet yhtäjaksoisesti Suomessa alle viisi vuotta eikä heillä ole vielä oikeutta pysyvään oleskeluoikeuteen rekisteröintitodistukseen. Ensisijaisesti henkilö ohjataan hakemaan apua oman maansa suurlähetystöstä. Päästäkseen suurlähetystöönsä varaton henkilö voi hakea toimeentulotukea matkakustannuksiin virka-aikana siltä sosiaalityön tai sosiaaliohjauksen palvelupisteeltä, jonne hän on hakeutunut ja virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystyksestä. Toimeentulotuen tarkoituksena ei ole, että tilapäisesti maassa oleva ulkomaalainen voisi sen turvin jatkaa oleskeluaan Suomessa. Mikäli suurlähetystö ei ole Suomessa, matkakustannukset voidaan myöntää sosiaalitoimesta myös suoraan kotimaahan. Mikäli katsotaan, että henkilö ei enää saman päivän aikana voi hakeutua suurlähetystöönsä, hänelle tarjotaan hätmajoituksena yöpyminen ja päiväkeskuspalvelut ensisijaisesti Hietaniemenkadun palvelukeskuksen asu- mispäivystyksessä yhdeksi yöksi, viikonloppuna viikonlopun yli. Hätmajoitusta myönnetään pääsääntöisesti vain kerran, yleensä 1 - 2 yöksi. Tapauskohtaisesti tästä on mahdollista poiketa sosiaalityöntekijän harkinnan perusteella. Tuona aikana henkilön odotetaan hoitavan asiansa niin, että akuutin tuen tarvetta ei enää ole. Jos henkilö on kyvyn huolehtimaan itsestään esimerkiksi psyykkisen sairauden, päihdeongelman tai vamman vuoksi, henkilö ohjataan psykiatrian tai päihdehuollon hoidontarpeen arviointiin.

Hietaniemenkadun palvelukeskus on matalan kynnyksen palveluyksikkö asuntoa vaille oleville henkilöille. Hietaniemenkatu 5:n palvelukeskuksessa sijaitsee sekä asumispäivystys että tilapäinen asumispalvelu. Hietaniemenkadun palvelukeskus tarjoaa 52 asunnottomalle tilapäistä asumista maksullisissa yhden hengen huoneissa ja maksutonta majoitusta 52-paikkaisessa asumispäivystyksessä. Asumispäivystyksen paikkamäärä on voitu ylittää pelastuslaitoksen luvalla tilapäisesti. Asumispäivystys on auki joka päivä klo 17.00–8.00.

Hietaniemenkadun palvelujen lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus on kilpailuttanut kriisimajoituksen palveluntuottajat. Virasto käynnisti kriisi- ja tilapäismajoituksen hankintaa koskevan tarjouskilpailun yhteistyössä hankintakeskuksen kanssa sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksytyä hankinnan periaatteet ja ehdot 12.5.2015. Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti 15.9.2015 valita palveluntuottajiksi oman toiminnan lisäksi nel-

jä eri palveluntuottajaa. Valituilla palveluntuottajilla on mahdollisuudet vastata myös hätämajoitustarpeeseen lyhytaikaisesti ja nopeasti.

Hietaniemenkadun palvelukeskuksen vuorokausittaiset tapahtumat dokumentoidaan sosiaalitoimen asiakastietojärjestelmässä olevaan yksikön raporttiin ja palvelukeskuksessa yöpyvät henkilöt kirjataan sosiaalitoimen asiakastietojärjestelmän hoitopaikkatietoihin. Kantelussa kuvattua yhteydenottoa 7.1.2016 ei ole kirjattu Hietaniemenkadun palvelukeskuksen vuorokausiraporttiin. Sen sijaan sosiaali- ja terveystieteiden on otettu yhteyttä 8.1.2016 siitä syystä, että Hirundoon oli jäämässä viikonlopuksi henkilöitä ilman yösiijaa. Heitä ei haastateltu yksilökohtaisesti. Selvitysten mukaan kaikki kysymyksessä olevat 14 henkilöä majoitettiin yksityiskodeissa.

Helsingin kaupungin palveluissa kaikkia ihmisiä kohdellaan yhdenvertaisesti. Marraskuussa 2015 Helsingissä oli asunnottomia 3 550. Kanteluissa tarkoitetuille romaneille ei ole kaupungin järjestämistä vastuuseen kuuluvia omia palveluja. Kaupunki kuitenkin avustaa järjestöjä, joilla on palveluja nimenomaan romaneille (esim. Hirundo).

Edellä olevan perusteella vastaukset apulaisoikeusasiamiehen selvitys- ja lausuntopyynnön kysymyksiin:

1. Tilapäisen majoituksen tarve arvioidaan pääsääntöisesti sosiaalipäivystyksessä, alueellisissa sosiaalityön tai -ohjauksen toimipisteissä tai järjestöjen toimipisteissä. Hätämajoitus järjestetään yksilöllisen tarveharkinnan perusteella eri tahojen yhteistyönä.
2. Helsingin kaupunki ostaa oman toiminnan lisäksi asunnottomuuteen liittyvää tilapäismajoitusta yksityisiltä palveluntuottajilta. Tilapäismajoitus on väliaikaista, jonka aikana tavoitteena on löytää pysyvä asumisratkaisu. Hietaniemen palvelukeskuksen lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden käyttää muita kilpailuttamia palveluntuottajia lyhytaikaisen majoituksen järjestämiseksi.
3. Helsingin kaupunki on järjestänyt sosiaalipäivystyksen toiminnan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Hätämajoitusta on järjestetty yhteistyössä eri toimijoiden kanssa lain, STM:n ohjeen sekä voimassa olevan sosiaali- ja terveystieteiden sisäisen ohjeen "Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus" mukaisesti.

Hätämajoituksen järjestämisessä on toimittu asianmukaisesti eikä kantelujen tulisi antaa aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Lisäksi kaupunginhallitus toteaa, että apulaisoikeusasiamiehen kantelusta tekemän ratkaisun jälkeen hätämajoituksen järjestämisestä koskevat kaupungin toimenpiteet tuodaan kaupunginhallituksen käsittelyyn.

Helsingin kaupunginhallitus toivoo myös asian ripeää käsittelyä, jotta kaupunginhallitus ehtii ryhtyä mahdollisiin tarvittaviin toimenpiteisiin ennen ensi talvea.

Käsittely

25.04.2016 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Esteelliset: Veronika Honkasalo

Vastaehdotus:
Hannu Oskala:

Kappale 8, poisto: "Kaikki"

Kappale 8, poisto: "Helsingissä hätmajoitus on järjestynyt yksilöllisen tarveharkinnan perusteella kaikille hätmajoitusta tarvitseville eri tahojen yhteistyönä."

Kappale 12, poisto: "eikä sosiaali- ja terveystieteiden tarjoamaan majoitusratkaisuun palveluntuottajan tiloissa ollut sillä hetkellä tarvetta."

Kappale 15, poisto: "Helsingin kaupunki täyttää velvollisuutensa tarjota hätmajoitusta kaikille sitä tarvitseville yhdenvertaisesti."

Kappale 15, poisto: "Hätmajoitus on järjestynyt yksilöllisen tarveharkinnan perusteella kaikille sitä tarvitseville eri tahojen yhteistyönä."

Kappale 15, lisäys: "Hätmajoitus järjestetään yksilöllisen tarveharkinnan perusteella eri tahojen yhteistyönä."

Kappale 15 siis kuuluu kokonaisuudessaan muutetussa muodossaan:

"1. Tilapäisen majoituksen tarve arvioidaan pääsääntöisesti sosiaalipäivystyksessä, alueellisissa sosiaalityön tai -ohjauksen toimipisteissä tai järjestöjen toimipisteissä. Hätmajoitus järjestetään yksilöllisen tarveharkinnan perusteella eri tahojen yhteistyönä."

Ja loppuun lisäys:

"Lisäksi kaupunginhallitus toteaa, että apulaisoikeusasiamiehen kante-
lusta tekemän ratkaisun jälkeen hätmajoituksen järjestämistä koskevat kaupungin toimenpiteet tuodaan kaupunginhallituksen käsittelyyn.

Helsingin kaupunginhallitus toivoo myös asian ripeää käsittelyä, jotta kaupunginhallitus ehtii ryhtyä mahdollisiin tarvittaviin toimenpiteisiin ennen ensi talvea."

15.08.2017

Asia/7

Kannattaja: Laura Rissanen

Äänestys:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Hannu Oskalan vastaehdotuksen mukaan muutettuna

Jaa-äännet: 2

Arja Karhuvaara, Mika Raatikainen

Ei-äännet: 12

Otso Kivekäs, Silvia Modig, Lasse Männistö, Hannu Oskala, Osku Pajamäki, Terhi Peltokorpi, Marcus Rantala, Tatu Rauhamäki, Laura Rissanen, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 1

Veronika Honkasalo

Kaupunginhallitus hyväksyi Hannu Oskalan vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen äänin 2 - 12 (1 poissa).

18.04.2016 Pöydälle

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Laura Rätty

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveystoimi 31.3.2016

HEL 2016-002473 T 03 01 02

Palauttaen läheteasiakirjat ja liittäen oheen vs. psykiatria- ja päihdepalvelujen johtajan Mikko Tammisen selvityksen liitteineen, vs. sosiaali- ja kriisipäivystyksen päällikön Kaisu Ketolan ja johtavan sosiaalityöntekijä Leena Vallinkoski-Ojaman selvityksen sekä nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityön johtajan Maarit Sulavuoren selvityksen.

Lausunnon antamisen määräaika on jatkettu 29.4.2016 saakka.

15.08.2017

Kaupunginvaltuutettu Veronika Honkasalo sekä pakolaisneuvonta ry:n lakimies Heli Aali arvostelevat kanteluissaan Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimen menettelyä hätämajoituksen laiminlyönnistä muille kuin helsinkiläisille. Veronika Honkasalon kantelussa pyydetään arvioimaan Helsingin kaupungin sisäisen ohjeen ”Oleskeluluvottomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” soveltamista sekä lisäksi Honkasalo arvostelee Helsingin kaupunkia hätämajoituksen keston rajoittamisesta.

Pakolaisneuvonta ry:n lakimies Heli Aali arvostelee myös kantelussaan Helsingin kaupungin sisäisen ohjeen ”Oleskeluluvottomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” soveltamista. Aali pyytää tutkimaan, onko Helsingin kaupunki soveltaessaan sisäistä ohjetta ja evätessään rekisteröimättömiltä EU-kansalaisilta pääsyn hätämajoitukseen toiminut perustuslain 19 §:n 1 momentin vastaisesti.

Toimeentulotuki on sosiaaliturvajärjestelmän viimesijainen ja tarveharkintainen taloudellinen tuki. Suomen perustuslain 19 §:n mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Aali tuo kantelussaan esille, että diakonissalaitoksen päiväkeskus Hirundoon saapui torstaina 7.1.2016 yhteensä 14 rekisteröimättömää EU-kansalaista vailla majoitusta. Kantelun mukaan kahdelle henkilölle oli järjestynyt hätämajoitus yksityisessä kodissa, mutta muut joutuivat viettämään yön ulkona. Samat henkilöt olivat palanneet jälleen 8.1.2016 päiväkeskus Hirundoon ja kantelun mukaan kaikki henkilöt saatiin hätämajoitettua yksityisten henkilöiden koteihin Hirundon toimesta.

Vs. sosiaali- ja kriisipäivystyksen päällikkö Kaisu Ketolan sekä johtavan sosiaalityöntekijä Leena Vallinkoski-Ojaman selvityksen mukaan 7.1.2016 työvuoressa olleet työntekijät eivät muista Hirundon työntekijältä tullutta yhteydenottoa. Vs. psykiatria- ja päihdepalvelujen johtajan Mikko Tammisen selvityksen liitteenä olevissa asumisen tuen päällikkö Taru Neimanin sekä Hietaniemenkadun palvelukeskuksen johtajan Sanna Sunikan selvitysten mukaan palvelukeskuksen vuorokausittaiset tapahtumat dokumentoidaan sosiaalitoimen asiakastietojärjestelmässä olevaan yksikön raporttiin ja palvelukeskuksessa yöpyvät henkilöt kirjataan sosiaalitoimen asiakastietojärjestelmän hoitopaikkatietoihin. Aalin kantelussa kuvattua puhelua 7.1.2016 ei ole kirjattu Hietaniemenkadun palvelukeskuksen vuorokausiraporttiin. Saatujen selvitysten mukaan Hirundosta ei ole oltu yhteydessä Helsingin sosiaali- ja terveystoimeen 7.1.2016.

Nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityönjohtajan Maarit Sulavuoren selvityksen mukaan Hirundosta on otettu yhteyttä 8.1.2016 sosiaali- ja

terveysvirastoon, koska Hirundoon oli jäämässä viikonlopuksi ihmisiä ilman yösjää. Sulavuoren selvityksen mukaan, asiakkaita ei enää ennätetty haastatella yksilökohtaista harkintaa varten ja jokaiselle neljälletoista henkilölle järjestyi majoitus nimettömänä Luona Oy:n tilapäis-asunnoissa. Lisäksi Luona Oy:n kanssa sovittiin, että heidän vastaanotonsa on auki perjantaina 8.1.2016 poikkeuksellisesti klo 17.30 saakka, jotta Hirundon yösjää vailla olevat asiakkaan ehditään majoittaa. Kun Hirundoon ilmoitettiin majoituksen järjestymisestä, Hirundosta todettiin selvityksen mukaan, että majoitus oli järjestynyt jo muuta kautta.

Kantelut ovat koskeneet sosiaali- ja terveysviraston sisäisen ohjeen ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” soveltamista kyseisessä tapauksessa. Kyseinen ohje ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” on Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysviraston sisäinen oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäistä majoitusta koskeva toiminta ohje. Ohjetta sovelletaan kolmannen maan kansalaisiin, joilla ei ole pysyvää oleskelulupaa sekä EU/ETA kansalaisiin, jotka ovat oleskelleet yhtä jaksoisesti Suomessa alle viisi vuotta eikä jälkimmäisillä ole vielä oikeutta pysyvää oleskelua osoittavaan oleskeluoikeuden rekisteröintitodistukseen.

Psykiatria- ja päihdepalvelujen johtajan Mikko Tammisen selvityksen liitteinä olevien asumisen tuen päällikön Taru Neimanin ja Hietaniemenkadun palvelukeskuksen johtajan Sanna Sunikan selvitysten mukaan Hietaniemenkadun palvelukeskuksen asumispäivystys on matalan kynnyksen palveluyksikkö asuntoa vailla oleville henkilöille. Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa sijaitsee sekä asumispäivystys että tilapäinen asumispalvelu osoitteessa Hietaniemenkatu 5 B. Hietaniemenkadun palvelukeskus tarjoaa 52 asunnottomalle tilapäistä asumista maksullisissa yhden hengen huoneissa ja maksutonta majoitusta 52-paikkaisessa asumispäivystyksessä. Asumispäivystyksen sovittu paikkamäärä on voitu ylittää pelastuslaitoksen luvalla tilapäisesti. Asumispäivystys on auki joka päivä klo 17.00–8.00.

Hätämajoituksella tarkoitetaan Helsingin kaupungin sisäisessä ohjeessa viimesijaista ratkaisua asunnon puutteesta johtuvassa akuutissa hätätilanteessa. Sosiaali- ja terveysvirasto on kilpailuttanut kriisimajoituksen palveluntuottajat. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto käynnisti kriisi- ja tilapäismajoituksen hankintaa koskevan tarjouskilpailun yhteistyössä hankintakeskuksen kanssa sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksytyä hankinnan periaatteet ja ehdot päätöksellään 12.5.2015 (161 §). Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti 15.9.2015 (15/2015) valita palveluntuottajiksi oman toiminnan lisäksi neljä eri palveluntuottajaa. Valituilla palveluntuottajilla on mahdollisuudet vastata tarpeeseen myös lyhytaikaisesti ja nopeasti.

Tilapäisen majoituksen tarve arvioidaan saatujen selvitysten mukaan pääsääntöisesti sosiaalipäivystyksessä, alueellisissa sosiaalityön tai –ohjauksen toimipisteissä tai järjestöjen toimipisteissä. Hätmajoitus on järjestynyt Helsingin kaupungissa kaikille hätmajoitusta tarvitseville eri tahojen yhteistyönä. Lyhytaikaisen hätmajoituksen myöntämiseen liittyy kuitenkin aina asiakkaan kokonaistilanteen selvittäminen.

Sosiaali- ja terveysviraston järjestämässä hätmajoituksessa on kysymys henkilön tilapäisestä ja viimesijaisesta majoituksesta tilanteessa, jossa hänen terveytensä ja turvallisuutensa on vakavassa vaarassa. Toistuvassa majoituksen tarpeessa ei ole enää kyse edellä tarkistetusta hätmajoitusta edellyttävästä tilanteesta.

Sosiaali- ja terveysvirasto on havainnut omavalvontana virheen sosiaali- ja terveysviraston pysyväisohjeessa PYSY108 ”Päätöksentekoprosessit ja yhteistyökäytännöt asunnottomien asiakkaiden osalta”. Kyseisen pysyväisohjeen mukaan Hietaniemenkadun palvelukeskus palvelee vain helsinkiläisiä. Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa on mahdollista majoittaa myös oleskeluluvattomia ulkomaalaisia ja näin ohjeistetaan ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” –ohjeessa. Kyseinen pysyväisohje (PYSY 108) korjataan viipymättä.

Saatujen selvitysten mukaan Hirundoon saapuneet henkilöt eivät ole jääneet heitteille, vaan jokaiselle on järjestynyt hätmajoitus yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Sosiaali- ja terveysvirasto katsoo, että toiminnan sisäinen ohje ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” on edellä esitetyn ja asiassa annettuihin selvityksiin viitaten lainmukainen. Sosiaali- ja terveysvirasto pahoittelee, että asiakkailta ja Hirundon henkilökunnalla on ollut haasteita sosiaali- ja terveysviraston työntekijöiden tavoitettavuudessa sekä lisäksi sosiaali- ja terveysvirasto pahoittelee asiakkaille ylimääräisistä yhteydenotoista syntynyttä haittaa.

Edellä esitetyn ja asiassa annettuihin selvityksiin viitaten sosiaali- ja terveysvirasto katsoo, että Helsingin kaupunki täyttää velvollisuutensa tarjota hätmajoitusta kaikille sitä tarvitseville. Helsingin kaupunki ostaa asunnottomuuteen liittyvää tilapäismajoitusta oman toiminnan lisäksi yksityisiltä palveluntuottajilta. Tilapäismajoitus on väliaikainen ratkaisu, jonka aikana tavoitteena on löytää pysyvä asumisratkaisu. Hietaniemen palvelukeskuksen lisäksi sosiaali- ja terveysvirasto käyttää muita palveluntuottajia lyhytaikaisen majoituksen järjestämiseksi.

Täten Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto katsoo, että hätmajoituksen järjestämisessä on toimittu asianmukaisesti.

Lisätiedot

Marianne Lindqvist, lakimies, puhelin: 310 46302

15.08.2017

Asia/7

marianne.lindqvist(a)hel.fi